

Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse „Sisejulgeolekufondi rakenduskava 2021–2027 kinnitamine“ eelnõu seletuskiri

I. Sissejuhatus

Siseministerium esitab Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks Euroopa Liidu (edaspidi ka *EL* või *liit*) perioodi 2021–2027 Sisejulgeolekufondi (edaspidi *ISFi*) rakenduskava.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1149¹ (edaspidi *ISFi määrus*) kohaselt on ISFi poliitikaeesmärk aidata tagada kõrget julgeolekutaset liidus, eelkõige ennetades terrorismi, radikaliseerumist, rasket ja organiseeritud kuritegevust ja küberkuritegevust ning võideldes nende vastu, abistades ja kaitstes kuritegevuse ohvreid ning valmistudes ISFi määruse kohaldamisalasse kuuluvateks julgeolekuintsidentideks, riskideks ja kriisideks, tagades nendevastase kaitse ja neid tõhusalt juhtides.

ISFi on kolm eesmärki:

- a) tõhustada ja hõlbustada teabevahetust pädevates asutustes ja asjaomastes liidu organites, ametites ja asutustes ning nende vahel ning asjakohasel juhul kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- b) parandada ja tõhustada piiriülest koostööd, sealhulgas ühisoperatsioone pädevate asutuste vahel seoses terrorismi ning raske ja organiseeritud kuritegevusega, millel on piiriülene mõõde, ning
- c) toetada liikmesriikide suutlikkuse suurendamist kuritegevuse, terrorismi ja radikaliseerumise ennetamisel ja nende vastu võitlemisel ning julgeolekuintsidentide, riskide ja kriiside juhtimisel, muu hulgas eri liikmesriikide avaliku sektori asutuste, asjaomaste liidu organite, ametite või asutuste, kodanikuühiskonna ja erasektori partnerite tihedama koostöö kaudu.

ISFi eelarve on jagatud kaheks: kaudne ja otsene juhtimine. Kaudse juhtimise eelarve jagatakse ISFi määrmuses sätestatud jaotusvõtme alusel liikmesriikide eraldisteks. Liikmesriik peab koostama eraldise kasutamiseks rakenduskava, mille kinnitab Euroopa Komisjon (edaspidi *EK*). Otsese juhtimise eelarve ehk temaatilise rahastu kasutamise eest vastutab EK. Temaatilise rahastu kasutamiseks koostab EK mitmeaastased tööprogrammid, mille kinnitavad liikmesriigid. Tööprogrammis määratakse suure ELi lisaväärtusega tegevused ja nende sihtotstarbeline eelarve. Temaatilise rahastu tegevused jagunevad erimeetmeteks, erakorraliseks abiks ja avatud taotlusvoorudeks. Temaatilisest rahastust peavad liikmesriigid raha taotlema. Erimeetmed on mõeldud ELi asutuste tugevdamiseks. Erakorralise abi ja erimeetme taotlus esitatakse korraldusasutuse ehk Siseministeriumi kaudu. Kui liikmesriigi erakorralise abi või erimeetme taotlus rahuldatakse, lisatakse selle eelarve rakenduskavale, kuid lisaraha tohib kasutada ainult selleks ettenähtud otstarbel. Avatud taotlusvoorudes esitab taotleja taotluse otse EK-le, ning kui taotlus rahuldatakse, sõlmivad EK ja toetuse saaja toetuslepingu. Selliseid tegevusi rakendatakse ISFi rakenduskavast eraldi.

ISFi vahendite kasutamisele kohaldub Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1149, millega luuakse Sisejulgeolekufond. – [ELT L 251, 15.7.2021, lk 94–131](#).

finantsreeglid² (edaspidi *ühissätete määrus*). Ühissätete määruse artikli 21 lõige 2 kohustab liikmesriiki esitama EK-le pärast ISFi määruse jõustumist ISFi rakenduskava. ISFi määrus jõustus 15. juulil 2021. ISFi rakenduskava eelnõu läbis avaliku konsultatsiooni ajavahemikul 02.–22.12.2021 märkusteta.

Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus (edaspidi *ÜSS*), mille § 48 kohaselt täidab liikmesriigi, korraldusasutuse, rakendusametuse ja rakendusüksuse ülesandeid ISFi puhul Siseministeerium, võeti Riigikogus vastu 23.02.2022 ja jõustub üldises korras.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Aivi Kuivonen (tel 612 5179, aivi.kuivonen@siseministeerium.ee) ja Ülle Leht (tel 612 5078, [ylle.leht@siseministeerium.ee](mailto:yлле.leht@siseministeerium.ee)). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Liisa Olesk (tel 612 5073, liisa.olesk@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Heike Olmre (tel 612 5241, heike.olmre@siseministeerium.ee).

II. Rakenduskava sisu

Protokollilise otsuse eesmärk on kinnitada ISFi rakenduskava aastateks 2021–2027. Rakenduskava on koostatud ühissätete määruse VI lisas sätestatud vormi kohaselt.

Rakenduskava väljatöötamine

Eesti lähtub riigi sihtide ja eesmärkide seadmisel allikaneutraalsuse põhimõttest. Olulised eesmärgid seatakse ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused tehakse kindlaks riiklike strateegiadokumentide väljatöötamise käigus. Arengudokumentides arvestatakse ka ELi poliitikaeesmärke ja riigi võetud kohustusi.

ISFi rakenduskava alus on eelkõige „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“ (edaspidi *STAK*), mille koostamisel said kõik asjaomased sidusrühmad võimaluse anda panuse Eesti praeguste ja võimalike tulevaste siseturvalisuse katsumuste lahendamisse, sealhulgas raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase poliitika kujundamisse. STAKi koostati omakorda käsikäes pikaajalise riikliku katusstrateegiaga „Eesti 2035“. Ülevaade nimetatud strateegiliste arengudokumentide koostamisest on avalikult kättesaadav.³

23. detsembril 2019 edastas EK positsioonipaberi ELi jaoks oluliste valdkondade kohta, mille rahastamist ISFist peaks Eesti kaaluma. Prioriteetidena toodi välja rahapesu, küber- ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus, politseikoostöö, IKT-süsteemid (reisijate broneeringuinfosüsteem ja Schengeni infosüsteem II) ning radikaliseerumise ja laste seksuaalse ärakasutamise ennetusmeetmed.

Siseministeerium edastas 31. jaanuaril 2020 EK positsioonipaberi teadmiseks kõikidele ministriumidele ja oma allasutustele. Organisatsioonidel paluti esitada ettepanekud riiklikes strateegilistes arengudokumentides kajastatud ja riigi eelarvestrateegia 2021–2024 koostamisel tuvastatud eesmärkide ning vajaduste kohta, mida võiks rahastada ISFist.

² [ELT L 231, 30.6.2021, lk 159–706.](#)

³ <https://www.riigikantselei.ee/et/Eesti2035> ja <https://www.siseministeerium.ee/et/STAK2030>.

Ettepanekuid laekus Justiitsministeeriumilt, Keskkonnaametilt, Rahapesu Andmebüroo lt, Maksu- ja Tolliametilt, Politsei- ja Piirivalveametilt, Päästeametilt, Kaitsepolitseiametilt ning Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuselt. Saadud tagasiside alusel ja võttes arvesse ELi nõukogu töörühmas läbirääkimisel olnud ISFi määruse eelnõu sisu koostas Siseministeerium kõikide võimalike abikõlblike meetmete nimekirja. Nimekirjas loetletud tegevuste maksumus ületas ISFi eeldatavat rahastamismahtu mitu korda.

Rakenduskava meetmete valikul lähtuti ISFi määruse põhjendusest 22, mille kohaselt peavad liikmesriigid ISFi poliitikaeesmärgi saavutamiseks tagama, et nende rakenduskavad sisaldaksid meetmeid, mis käsitlevad kõiki rahastu erieesmäärke, ning et vahendite eraldamine eesmärkide vahel oleks proportsionaalne katsumuste ja vajadustega ning tagaks, et poliitikaeesmärki on võimalik täita. Keskkonnaameti ning Maksu- ja Tolliameti vajadused lisati rakenduskavasse täielikult. Teiste poolte vajaduste täpsustamiseks ja prioriteetide seadmiseks toimusid kahepoolsed kohtumised. Rakenduskavasse valiti meetmed, mis aitavad Eestil täita liikmesriigi kohustusi ja millel on kõige suurem ELi lisaväärtus.

Strateegilistes arengudokumentides seatud eesmärkide lõplik rahastamismaht on võimalik vaadata üle iga-aastase riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia menetlemise käigus. See tagab koostoime nii riiklike kui ka muude rahaliste vahenditega ja võimaldab vältida topeltrahastamist.

Et Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (edaspidi *AMIF*), piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (edaspidi *BMVT*) ning ISFi rakendamist jälgida, moodustatakse seirekomisjon. Lisaks valdkonnaekspertidele on kaasatud sotsiaalse kaasatuse, põhiõiguste, puuetega inimeste õiguste, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise edendamise eest vastutavad asutused.

Rakenduskava ülesehitus

Rakenduskava punktis 1 antakse ülevaade peamistest katsumustest ISFiga seotud poliitika valdkondades, ELi tegevuskavade täitmise seisust ning strateegilistest arengudokumentidest, mis hõlmavad ISFi eesmärkide sihte ja suundi.

Punktis 2 kirjeldatakse erieesmärgi kaupa riigi olukorda 2021. aastal, nimetatakse prioriteedid, mida on kavas ISFist rahastada, ning seatakse tegevuste väljund- ja tulemusnäitajate vahel (2024) ja lõpptasemed (2029).

Punktis 3 esitatakse rahastamiskava, kus on toodud ELi toetuse ja riikliku kaasrahastamise määr.

Punktides 4–7 kirjeldatakse rakenduskava koostamist, võrdõiguslikkuse, kaasatuse ja mittediskrimineerimise tagamise meetmeid ning avalikustamist.

Rakenduskava täitmise põhimõtted

ISFi rakendamise eest vastutab Siseministeerium, kes täidab liikmesriigi, korraldusasutuse, rakendusasutuse ja rakendusüksuse ülesandeid.

Siseministeerium eraldab toetust enamjaolt otse, kuna ISFist rahastamiseks abikõlblikke tegevusi on üldjuhul võimalik viia ellu ainult riigiasutustel, kes on oma tehnilistest teadmistest

ja haldusvolitusest lähtudes selleks pädevad ning monopoolses seisundis. Mõne meetme puhul, mille elluviimisele saavad aidata kaasa ka eraõiguslikud organisatsioonid (näiteks ennetuskampaaniad), kaalutakse ka avatud taotlusvoorude korraldamist.

Rahastatavate projektide valikul arvestatakse muu hulgas ühissätete määruse artiklis 9 ning pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ nimetatud sihte ja aluspõhimõtteid:

- projekt toetab ISFi määruses sätestatud erieesmärgi täitmist;
- projekti elluviimisel austatakse põhiõigusi, järgitakse ELi põhiõiguste hartat, välistatakse diskrimineerimine, tagatakse võrdsed võimalused ja edendatakse kestlikku arengut;
- projekti tegevustel on soodne (või neutraalne) mõju regionaalarengule, keskkonnanohiule, kliimale, võrdsete võimaluste tagamisele, riigivalitsemisele või infoühiskonna eesmärkide edendamisele, kui see on asjakohane;
- toetus on projekti teostamiseks vajalik;
- taotleja on võimeline viima projekti toetuse abikõlblikkuse perioodil ellu;
- toetuse sihipärane kasutamine on tagatud ka pärast projekti elluviimist vähemalt kolm aastat.

Rakenduskava seirekomisjon kinnitab projektide hindamise üldkriteeriumid, mis lähtuvad eelnimetatud põhimõtetest. Erikriteeriumid määratakse toetuse andmise tingimustes. Erikriteeriumid täpsustavad ja täiendavad rakenduskava seirekomisjoni kinnitatud üldkriteeriume. Projektide hindamiskriteeriumid on avalikud.

Siseministerium töötab toetuse andmise tingimused välja koos toetuse saajatega. Toetuse andmise tingimused sisaldavad muu hulgas rahastamise eesmärgi, toetatavate tegevuste ja kulude loetelu, nõudeid taotlejale ja taotlusele, taotluste esitamise ja vastavaks tunnistamise korda, projektide hindamiskriteeriume ja -korda, taotluste rahuldamise ja mitterahuldamise korda, toetuse saaja õiguseid ja kohustusi, toetuse väljamaksmise tingimusi ja korda ning vaiete menetlemise korda.

Projektide valikul tagatakse, et projekte hindavad pädevad ja taotleja suhtes erapooletud isikud, kes vastavad toetuse andmise tingimustes sätestatud nõuetele.

Rakenduskavas arvestatakse EK positsiooniga niivõrd, kuivõrd see sobib kokku riigi eelarvestrateegia 2022–2025 vajadustega.

Eesti täidab järgmisi ISFi määruses nimetatud erieesmärke ja liikmesriikidele kohustuslikke ühiseid näitajaid.

Erieesmärk 1. Tõhustada ja hõlbustada teabevahetust pädevates asutustes ja asjaomastes liidu organites, ametites ja asutustes ning nende vahel ning asjakohasel juhul kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

Siseturvalisuse tagamisel on esmatähtis kasutada turvalisi ja nüüdisaegseid infosüsteeme ja e-lahendusi. Liikmesriigid peavad seisma hea selle eest, et teabevahetus vastaks ELi ühiste õiguslikele alustele. Eesti on loonud ja kohandanud edukalt riiklikud IT-süsteemid, et tagada tõhus ühendus liidu turvalisusega seotud infosüsteemidega, kuid see töö peab jätkuma.

Rahapesu, millega rahastatakse enamikku raskest ja organiseeritud kuritegevusest, on valdkonna üks peamisi tõukejõude. Et suurendada ja hõlbustada ettevõtete, teenuseosutajate,

finantseerimisasutuste ja virtuaalvaluuta teenuse osutajate vastutust rahapesu ja terrorismi rahastamise vältimisel, on vaja luua asjakohane aruandlusportaal.

Internetist on saanud ka terrorirühmituste jaoks oluline tööriist, millega levitatakse propagandat ning mõjutatakse, värvatakse ja juhendatakse terroristide käsilasi. Üks prioriteete on suurendada terroristliku veebisisu jälgimise, avastamise ja eemaldamise võimalusi.

Tabel 1. Erieesmärgi 1 väljundnäitajad rakenduskavas

Tunnus-kood	Näitaja	Mõõtühik	Vahe-eesmärk (2024)	Sihtväärtus (2029)
O.1.1	Koolitustegevuses osalejate arv	Absoluutarv	12	32
O.1.2	Ekspertide kohtumiste / õpikodade / õppekülastuste arv	Absoluutarv	2	7
O.1.3	Välja töötatud / kohandatud / hooldatud IKT-süsteemide arv	Absoluutarv	3	10
O.1.4	Ostetud seadmete arv	Absoluutarv	6	6

Tabel 2. Erieesmärgi 1 tulemusnäitajad rakenduskavas

Tunnus-kood	Näitaja	Sihtväärtus (2029)	Sihtväärtuse mõõtühik	Andmete allikas
R.1.5	Liikmesriikides / julgeolekuga seotud ELi ja detsentraliseeritud infosüsteemidega / rahvusvaheliste andmebaasidega koostalitlusvõimeliseks muudetud IKT-süsteemide arv	4	Absoluutarv	Projektide aruanded
R.1.6	Selliste haldusüksuste arv, mis on välja töötanud või ajakohastanud olemasolevaid teabevahetuse mehhanisme/menetlusi/vahendeid/juhiseid teabe vahetamiseks teiste liikmesriikidega / liidu organite, ametite või asutustega / kolmandate riikidega / rahvusvaheliste organisatsioonidega	1	Absoluutarv	Projektide aruanded
R.1.7	Nende osalejate arv, kes peavad koolitust oma töö jaoks kasulikuks	22	Absoluutarv	Koolitustel osalejate tagasisidelehed, projektide aruanded
R.1.8	Nende osalejate arv, kes teatavad kolm kuud pärast koolitust, et nad kasutavad koolituse käigus omandatud oskusi ja pädevust	22	Absoluutarv	Koolitustel osalejate tagasisidelehed, projektide aruanded

Tabel 3. Erieesmärgile 1 eraldatud vahendite esialgne jaotus sekkumise liigi kaupa

Sekkumise liik	Kood	Esialgne summa (eurodes)
IKT-süsteemid, koostalitlusvõime, andmekvaliteet (välja arvatud seadmed)	001	10 379 621
Koolitus	005	120 000
Parimate tavade vahetamine, õpikojad, konverentsid, üritused, teadlikkuse suurendamise kampaaniad, teavitusemeetmed	006	39 893
Seadmed	008	804 750

Erieesmärk 2. Parandada ja tõhustada piiriülest koostööd, sealhulgas ühisoperatsioone pädevate asutuste vahel seoses terrorismi ning raske ja organiseeritud kuritegevusega, millel on piiriülene mõõde

Eesti osaleb aktiivselt nii kahepoolses kui ka mitmepoolses piiriüleses operatiivkoostöös, et võidelda ELile oluliste raske ja organiseeritud kuritegevuse ohtudega. Näiteks on kriminaalpolitsei ja Eesti naaberriikide kolleegide vahel operatiivküsimumustes tihe koostöö narkokaubanduse valdkonnas. Lisaks koostööle liikmesriikide pädevate asutuste ja liikmesriikide vahel tuleb tõhustada koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega (Europol, Interpol, Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet, Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus, ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo, jne). Ülioluline on reageerida paremini üleilmastunud uimastiturule. Keskenduda tuleb praegustele suundumustele, eelkõige tehnoloogilisele arengule ja sünteetiliste opioidide, sealhulgas fentanüülide levikule.

Rakenduskavasse on planeeritud hulk koostöö tõhustamise meetmeid pädevate ametite, näiteks Maksu- ja Tolliameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Kaitsepolitseiameti ning Päästeameti teenistujate koolitamiseks ning ühisharjutusteks, et ennetada terrorismiga seotud hädaolukordi ja suurendada inimkaubandusega võitlemise suutlikkust. Samuti on plaanis luua e-kursus, mis toetab politseikoostöö teadmiste parandamist.

Tabel 4. Erieesmärgi 2 väljundnäitajad rakenduskavas

Tunnus-kood	Näitaja	Mõõtühik	Vahe-eesmärk (2024)	Sihtväärtus (2029)
O.2.2	Ekspertide kohtumiste / õpikodade / õppekülastuste/ ühisõppuste arv	Absoluutarv	37	87
O.2.3	Ostetud seadmete arv	Absoluutarv	200	750

Tabel 5. Erieesmärgi 2 tulemusnäitajad rakenduskavas

Tunnus-kood	Näitaja	Sihtväärtus (2029)	Sihtväärtuse mõõtühik	Andmete allikas
R.2.8	Selliste haldusüksuste arv, kes on hiljuti välja töötanud / kohandanud olemasolevaid mehhanisme/ menetlusi/vahendeid/juhiseid	18	Absoluutarv	Projektide aruanded

	koostööks teiste liikmesriikidega / liidu organite, ametite või asutustega / kolmandate riikidega / rahvusvaheliste organisatsioonidega			
--	---	--	--	--

Tabel 6. Erieesmärgile 2 eraldatud vahendite esialgne jaotus sekkumise liigi kaupa

Sekkumise liik	Kood	Esialgne summa (eurodes)
Parimate tavade vahetamine, õpikojad, konverentsid, üritused, teadlikkuse suurendamise kampaaniad, teavitusemeetmed	006	1 143 750
Seadmed	008	93 750

Erieesmärk 3. Toetada liikmesriikide suutlikkuse suurendamist kuritegevuse, terrorismi ja radikaliseerumise ennetamisel ja nende vastu võitlemisel ning julgeolekuinitsiientide, riskide ja kriiside juhtimisel, muu hulgas eri liikmesriikide avaliku sektori asutuste, asjaomaste liidu organite, ametite või asutuste, kodanikuühiskonna ja erasektori partnerite tihedama koostöö kaudu

Et suurendada riiklike ametiasutuste võimet võidelda kuritegevuse vastu ja seda ennetada, on kesksed motiveeritud ja oskuslikud inimesed. Seega on ka siin ülioluline osa koolitustel, teadmiste jagamisel ja teadlikkuse suurendamisel. Paralleelselt tuleb võtta kasutusele nüüdisaegne tehnoloogia.

Rakenduskava erieesmärgi 3 keskmes on meetmed õiguskaitsekoolituseks, õppuste ja vastastikuse õppimise suurendamiseks ning varustuse soetamiseks, et suurendada valmisolekut ja vastupidavust julgeolekuohtudele.

Tabel 7. Erieesmärgi 3 väljundnäitajad rakenduskavas

Tunnus-kood	Näitaja	Mõõtühik	Vahe-eesmärk (2024)	Sihtväärtus (2029)
O.3.1	Koolitustegevuses osalejate arv	Absoluutarv	6805	13 226
O.3.2	Vahetusprogrammide/õpikodade/õppekülastuste arv	Absoluutarv	32	68
O.3.3	Ostetud seadmete arv	Absoluutarv	91	160
O.3.6	Projektide arv kuritegevuse ennetamiseks	Absoluutarv	2	3

Tabel 8. Erieesmärgi 3 tulemusnäitajad rakenduskavas

Tunnus-kood	Näitaja	Sihtväärtus (2029)	Sihtväärtuse mõõtühik	Andmete allikas
R.3.12	Nende osalejate arv, kes peavad koolitust oma töö jaoks kasulikuks	8418	Absoluutarv	Koolitustel osalejate tagasisidelehed, projektide aruanded
R.3.13	Nende osalejate arv, kes teatavad kolm kuud pärast koolituse läbimist, et nad kasutavad koolituse käigus omandatud oskusi ja pädevust	5443	Absoluutarv	Koolitustel osalejate tagasisidelehed, projektide aruanded

Tabel 9. Erieesmärgile 3 eraldatud vahendite esialgne jaotus sekkumise liigi kaupa

Sekkumise liik	Kood	Esialgne summa (eurodes)
IKT-süsteemid, koostalitlusvõime, andmekvaliteet (välja arvatud seadmed)	001	1 117 500
Koolitus	005	2 400 000
Parimate tavade vahetamine, õpikojad, konverentsid, üritused, teadlikkuse suurendamise kampaaniad, teavitusemeetmed	006	699 000
Uuringud, katseprojektid, riskide hindamine	007	52 000
Seadmed	008	8 407 500

Tehniline abi ISFi tulemuslikuks haldamiseks

Tehnilise abi kasutamise eesmärk on viia ISFi rakenduskava 2021–2027 tulemuslikult ellu. Eesmärki aitavad saavutada pädevad ametnikud. Tehnilise abiga on loodud eeldus, et rakenduskavas seatud eesmärkide ja näitajate saavutamiseks on olemas piisavad vahendid ning ressurss. Eesmärkidele orienteerituse ja ressursside optimeerimise tagab vahehindamine, mille põhjal saab teha vajalikke muudatusi.

Teavitustegevus on eduka rakendamise põhitegur, et taotlejatel ja toetuse saajatel oleks võimalik koostada sisukaid ja heal tasemel projekte ning viia need tulemuslikult ellu. Seetõttu tagab administratsioon ka taotlejate ja toetuse saajate järjepideva koolitamise, nõustamise ja juhendamise.

Taotlejate ja toetuse saajate koormuse vähendamiseks otsitakse võimalusi kasutada lihtsustatud kulude alusel hüvitamist ja võimaldatakse valimipõhist kuludokumentide kontrolli. Võetakse kasutusele infosüsteem e-SFOS ehk toetuse haldamise register, et lihtsustada dokumentide menetlust, vähendada taotlejate, toetuse saajate ja administratsiooni tehnilise töö osakaalu ning keskenduda seeläbi enam sisulisele tegevusele. Andmevahetus toetuse andmiseks, sealhulgas taotlemine, väljamaksed ja seire, on taotleja, toetusesaaja ja administratsiooni vahel elektrooniline, omavahel on seotud eri infosüsteemid ja registrid. See suurendab märgatavalt andmekvaliteeti ja andmevahetuse kiirust, vähendab administratsiooni ja toetuse saajate halduskoormust ning aitab kiirendada maksetaotluste menetlemist. Elektroonilisel taotlemisel

kasutatakse võimalikult suurel määral ühekordse sisestamise põhimõtet. Lisaks võimaldab infosüsteem administratsioonil jälgida nii erieesmärgi, meetme kui ka projekti tasandil tulemuste saavutamist, kohustuste võtmist ja väljamaksete tegemist, auditite, kontrollide ja paikvaatluste mahtu ja tulemusi ning rikkumiste ja tagasinõuete summasid.

Tabel 10. Tehnilise abi esialgne jaotus sekkumise liigi kaupa

Sekkumise liik	Kood	Esialgne summa (eurodes)
Teave ja teavitamine	034	33 187,82
Ettevalmistamine, rakendamine, seire ja kontroll	035	1 510 045,94
Hindamine ja uuringud, andmete kogumine	036	49 781,71
Suutlikkuse suurendamine	037	66 375,65

Rakenduskava muutmine

Rakenduskava on võimalik vajaduse korral muuta. Ühissätete määruse artikli 24 kohaselt võib uute või ettenägematute olukordade korral vaadata EK heakskiidetud rakenduskava EK või liikmesriigi algatusel uuesti läbi ja seda järelejäänud programmitöö perioodiks muuta.

Rakenduskava muudetakse juhul, kui muutub tegevuse väljund- või tulemusnäitaja või Eesti eraldise maht. Maht muutub, kui EK rahuldab liikmesriigi taotluse ja eraldab ISFi temaatilisest rahastust vahendeid erimeetmete elluviimiseks (näiteks koostööprojektid Europoliga ja ühised uurimisrühmad).

Rakenduskava asjakohasust hinnatakse 2024. aastal. Kui vahehindamise tulemusel selgub, et ELi poliitika ja liikmesriigis toimunud muutused nõuavad raha ümbersuunamist või liikmesriigil on õigus saada lisaraha, muudetakse ISFi määruse artikli 13 lõike 9 alusel rakenduskava.

ÜSSi § 46 lõike 3 kohaselt kinnitab Siseminister need rakenduskava muudatused, mida ei pea ühissätete määruse kohaselt kinnitama EK. Muudel juhtudel kinnitab rakenduskava muudatused Vabariigi Valitsus.

III. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

ELi lepingu artikli 3 lõikes 2 on nähtud ette, et liit moodustab oma kodanikele vabadel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud koos välispiirikontrolli, varjupaiga ja sisserändega ning kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete rakendamisega.

ELi õigus võtta siseasjade valdkonnas meetmeid tuleneb ELi toimimise lepingu V jaotisest „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala“, eelkõige selle artikli 77 lõikest 2, artikli 79 lõigetest 2 ja 4, artikli 82 lõikest 1, artiklist 84 ja artikli 87 lõikest 2. Koostöö kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega tugineb ELi toimimise lepingu artikli 212 lõikele 3.

ELi toimimise lepingu artikli 80 kohaselt reguleeritakse ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise 2. peatükis sätestatud liidu asjaomast poliitikat ja selle rakendamist solidaarsuse ning

vastutuse jagamise põhimõtte järgi, sealhulgas põhimõtte, mille kohaselt jagatakse kõnealuse poliitika finantskoormus liikmesriikide vahel õiglaselt.

ISFi vahendite andmist ja kasutamist perioodil 2021–2027 on reguleeritud järgmistes ELi õigusaktides:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012⁴;
- 2) ühissätete määrus;
- 3) ISFi määrus.

ISFi rakenduskava on nimetatud õigusaktidega kooskõlas.

IV. Rakenduskava mõju

Siseturvalisuse valdkonna spetsiifilisuse tõttu on sellel peale riigieelarve vähe võimalikke rahastusallikaid. Piirihalduse ja julgeoleku eest vastutavad esmajärjekorras küll liikmesriigid, kuid üksinda tegutsedes ei suuda nad rahvusvahelisi ohte tõhusalt tõrjuda. Seega on valdkondlike ELi rahastute olemasolu ja kasutamine turvalisuse tagamisel väga tähtis.

2017. aastal tehtud ISFi⁵ perioodi 2014–2020 ELi vahehindamise⁶ põhjal võib kindlalt öelda, et siseturvalisuse valdkonnas on EL riigi kohustuste täitmist märkimisväärselt toetanud. ELi toetuseta ei oleks saanud viia ellu vajalikke IKT-lahendusi, soetada varustust ja teha koolitusi sellises mahus ja ajaraamis, kui on seni tehtud. Perioodi 2014–2020 ISFi toel on nüüdisaegse varustuse, süsteemide ja koolitustega parandatud Politsei- ja Piirivalveameti, Kaitsepolitseiameti, Päästeameti, Keskkonnaameti, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse ning Maksu- ja Tolliameti võimet ennetada ohte ning võidelda raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu ning Justiitsministeeriumi veetud projektiga teavitatud avalikkust inimkaubandusest.

ISFi politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisihje rahastamisvahendi järglase ISFi rakenduskavaga luuakse võimalus viia ellu ISFi määruses kirjeldatud eesmärged kooskõlas strateegiliste arengudokumentidega ja riigi eelarvestrateegias 2021–2025 tuvastatud vajadustega.

Rakenduskavasse ei ole planeeritud olulise keskkonnamõjuga meetmeid. Meetmete kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse põhiõigustega, seal hulgas välditakse eelarvamuslikke, stereotüüpseid ja kallutatud otsuseid, järgitakse andmekaitse, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise põhimõtet ning arvestatakse haavatavate isikute erivajadusega.

Mõjuhindamise kokkuvõtteks võib välja tuua, et Eestis avaldab ISFi rakenduskava heakskiitmine ja elluviimine olulist mõju eelkõige riigi eelarvele ning siseturvalisusele.

⁴ [ELT L 193, 30.7.2018, lk 1–222.](#)

⁵ Hõlmab välispiiride ja viisade rahastamisvahendit ning politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisihje rahastamisvahendit.

⁶ [Vahehindamise aruanne.](#)

Rakenduskava alusel on võimalik kasutada ELi toetust meetmeteks, mis aitavad tagada liidus kõrge julgeolekutaseme, võideldes terrorismi, radikaliseerumise, organiseeritud kuritegevuse ja küberkuritegevusega ning abistades ja kaitstes kuritegevuse ohvreid.

Rakenduskava kinnitamisega kaasneb riigile maksimaalselt 25% kaasrahastamise kohustus. Rakenduskava maht võib suurened, kui lisatakse temaatilisest rahastust jaotatava erakorralise abi või erimeetme eelarve. Seda, kui suur võib lisaeraldis olla, on keeruline prognoosida, kuna kõik liikmesriigid kandideerivad meetmetele võrdsetel alustel ja lisarahastuse vajadused on liikmesriigiti erinevad. Et riigi jaoks olulised investeeringud või tegevused saaksid tehtud, on oluline näha riigieelarves ette kaasrahastamisreserv, mille saaks võtta kasutusele, kui EK otsustab anda Eestile lisatoetust.

Liidu meetmete elluviimiseks võivad EK-lt otsetoetust taotleda kõik valdkonnas tegutsevad organisatsioonid ja asutused. Kuna otsetoetust ei taotleta Siseministeeriumi kaudu, on taotlejatel kohustus tagada taotletava toetuse kaas- ja/või omafinantseering.

Ühissätete määruse artikli 64 lõike 1 punkti c alapunkti i kohaselt ei ole käibemaks abikõlblik projektide puhul, mille kogumaksumus on üle viie miljoni euro. Selliste avaliku sektori projektide puhul peab lisaks kohustuslikule kaasfinantseeringule planeerima riigieelarvesse ka abikõlbmatu käibemaksu.

ISFi toetusel tehtud investeeringutega kaasnevad ülalpidamiskulud. ISFi määruses on nähtud ette võimalus kasutada kuni 20% rakenduskava mahust tegevustoetuseks. Politseikooostöö infosüsteemide ning info analüüsimiseks loodud riiklike üksuste mehitamis- ja majandamiskulud on planeeritud maksimaalselt rakenduskavasse, kuid ülejäänud oluliste politseisüsteemide ja päästetehnika ülalpidamiskulud peab planeerima riigieelarvesse.

Rakenduskava kinnitamise eelnõu mõju hindamise kokkuvõttena võib välja tuua, et Eesti kontekstis avaldab ISFi rakenduskava heakskiitmine ja elluviimine olulist mõju eelkõige riigi eelarvele ning siseturvalisusele.

V. Eelnõu rakendamise seotud kulud ja nende rahastamine

Ühissätete määruse kohaselt on riikidele, kes ISFi rakendavad, nähtud ajavahemikuks 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 esialgse eraldisena ette 1 127 000 000 eurot. Eesti eraldis on 27 656 519 eurot. Projektide rakendamiseks on ELi toetust 25 997 127,75 eurot ja tehniliseks abiks 1 659 391,14 eurot (kuni 6% liikmesriigile eraldatud kogusummast).

Eesti tagab ISFi tegevuste rahastamisel 25% ehk 8 665 709,25-eurose kaasfinantseeringu, mis planeeritakse kõnealuse aasta eelarvesse riigi eelarvestrateegia koostamisel. Kuna EK taotlusvoorude korraldamise täpne aeg ja toetuse taotlemise tingimused ning rahuldatavate taotluste arv ja maht on teadmata ning projektid kiireloomulised, ei ole võimalik kaasrahastamiskohustuse (üldjuhul 10% taotluse mahust) täitmiseks vahendeid tavakorras riigieelarvesse planeerida. 2022. aastal on uue perioodi riigieelarvesse planeerimata välistoetuste kaasrahastamiskohustuse täitmiseks ette nähtud vahendid Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliselt eraldatud riikliku kaasfinantseeringu real, kust Siseministeerium saab vajaduse korral vajaliku summa taotleda. Edaspidi planeerib Rahandusministeerium erimeetmete ja erakorralise abi võimalikuks kaarahastamiseks Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliselt eraldatud riikliku kaasfinantseeringu reale 1,5 miljonit eurot aastas.

Tehnilist abi saab rahastada täielikult ISFi vahenditest.

Koos kohustusliku kaasfinantseeringuga on ISFi rakenduskava maht 36 322 228,25 eurot.

ISFi määruse artikli 13 lõike 2 kohaselt peab liikmesriik kasutama:

a) vähemalt 10% esialgsest eraldisest erieesmärgi 1 meetmeteks (tõhustada ja hõlbustada teabevahetust pädevates asutustes ja asjaomastes liidu organites, ametites ja asutustes ning nende vahel ning asjakohasel juhul kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega) ning

b) vähemalt 10% erieesmärgi 2 meetmeteks (parandada ja tõhustada piiriülest koostööd, sealhulgas ühisoperatsioone pädevate asutuste vahel seoses terrorismi ning raske ja organiseeritud kuritegevusega, millel on piiriülene mõõde).

Põhjendatud juhtudel ja eelneval kokkuleppel EKga on võimalik piirmäära vähendada. Arvestades ISFi väikest eraldist Eestile ja riigi eelarvestrateegia 2022–2025 koostamisel selgunud erieesmärkide rahastamise vajadusi, oleme kavandanud erieesmärgi 2 meetmeteks 6,4% kogueraldisest.

Eesti kavandab jagada ISFi eraldise koos riikliku kaasfinantseeringuga eesmärkide vahel järgmiselt:

a) tõhustada ja hõlbustada teabevahetust pädevates asutustes ja asjaomastes liidu organites, ametites ja asutustes ning nende vahel ning asjakohasel juhul kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega – **16 040 837** eurot;

b) parandada ja tõhustada piiriülest koostööd, sealhulgas ühisoperatsioone pädevate asutuste vahel seoses terrorismi ning raske ja organiseeritud kuritegevusega, millel on piiriülene mõõde) – **1 770 000** eurot;

c) toetada liikmesriikide suutlikkuse suurendamist kuritegevuse, terrorismi ja radikaliseerumise ennetamisel ja nende vastu võitlemisel ning julgeolekuinsidentide, riskide ja kriiside juhtimisel, muu hulgas eri liikmesriikide avaliku sektori asutuste, asjaomaste liidu organite, ametite või asutuste, kodanikuühiskonna ja erasektori partnerite tihedama koostöö kaudu – **16 852 000** eurot.

ISFi määruse artikli 14 kohaselt on liikmesriigil õigus saada lisaraha, kui 2024. aastaks on makstud välja vähemalt 10% esialgsest eraldisest. Liikmesriikide vahel jagatakse ligi 225 miljonit eurot. Lisaraha maht arvutatakse ISFi jaotusvõtme alusel. Esialgse eraldise arvutamisel oli Eesti osa 2,45% liikmesriikide kogueraldisest.

VI. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Riigikantseleile ja kõikidele ministriumidele. Rakenduskava avaliku konsultatsiooni menetluse algatamise teade saadeti ka Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Vabariikliku Liidule, Eesti Puuetega Inimeste Kojale, Eestimaa Looduse Fondile ning soolise võrdõigussikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule. Ühtegi märkust ega ettepanekut ei laekunud.